

Aleg. 139.

Sprawozdanie

Komisji gminnej o wniosku posła Władysława Koziębrodzkiego dążącym do zmiany §. 26. ordynacyi wyborczej gminnej odnośnie do sprawozdania Wydziału krajowego z 16. Listopada 1886. l. 67.641.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z 17. Grudnia 1885. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu wniosek posła Władysława Koziębrodzkiego, w sprawie zmiany §. 26. ord. wyb. gmin. do wszechstronnego zbadania i przedłożenia wniosków na najbliższej sesyi. Wywiązując się z tego polecenia przychodzi Wydział krajowy ze sprawozdaniem na podstawie zebranego materiału i wnosi przejście jak na teraz do porządku dziennego nad powyższym projektem.

Nie da się zaprzeczyć, że myśl zmiany §. 26. ord. wyb. gmin. w kierunku, aby przy wyborze radnych jako też zastępców bezwzględna większość głosów decydowała, jest teoretycznie uzasadnioną; również przemawia zatem ta okoliczność, że wszystkie inne wybory w naszym ustroju autonomicznym, a w ogóle prawie wszystkie wybory odbywają się na podstawie bezwzględnej większości. Słusznie więc zwolennicy tego projektu twierdzą, że sama konsekwencya wymaga, aby przy wyborach do Rady gminnej, tej podwaliny naszej autonomii, ta sama zasada była przestrzegana, że w ten sposób wybrana Rada zyska na powadze i będzie wyrazem większości wyborców, a nie jak dotychczas wynikiem często przypadku.

Przechodząc jednak z teorii do praktyki naszego życia autonomicznego, przedstawiają się trudności i ważne powody przemawiające przeciw projektowanej zmianie §. 26., a mianowicie: że wybory na podstawie bezwzględnej większości będą się przewlekać, często kilka razy powtarzać, że przeto akcyja wyborcza się utrudni i nader skomplikuje, wyborecy zaś na stratę czasu, a częstokroć niepotrzebne agitacye wyborcze narażeni zostaną. Zresztą musiałyby także inne paragrafy ord. wyb. stosownej uleść zmianie, jak to już w sprawozdaniu Komisji gminnej z r. 1885. dosadnio wykazaniem zostało.

Wydział krajowy idąc w swem sprawozdaniu za wskazaną myślą wnioskodawcy i chcąc w razie przyjęcia zasady bezwzględnej większości zmodyfikować w części efekt tego postanowienia, proponuje:

- a) że bezpośrednio po bezskutecznym pierwszym głosowaniu przystępuje się do ściślejszego wyboru;
- b) że osobno odbywać się ma głosowanie na radnych od głosowania na zastępców, które dopiero po skutecznym wyborze radnych we wszystkich kołach wyborczych przeprowadzonym by było. Tym sposobem unikniętoby możności, aby już obrany zastępca bądź to w tem samym kole wyborczym przy późniejszym głosowaniu, bądź też w kole później głosującym, radnym obrany został. Przeto odpadłaby potrzeba przeprowadzania głosowań uzupełniających w miejscu zastępców, którzyby następnie na radnych wybranymi zostali.

Komisya gminna sądzi jednak, że nawet przy powyższych modyfikacjach:

1. Wybory do Rad gminnych zbyt często by się przewlekały.
2. Zamierzona korektywa nie usunie wadliwości, które wnioskodawca przypisuje dzisiejszemu sposobowi wybierania.

Doświadczenie poucza nas, że przy wyborach do Rad gminnych, z wyjątkiem większych miast, panuje w ogóle obojętność, że wybory nie są wynikiem walki stronnictw lub kompromisów. W następstwie tego wyjątkowo wyszliby przy pierwszym głosowaniu z urny wyborczej wybrani, mający potrzebną absolutną większość głosów; z reguły głosowania musiałyby być powtarzane, a wówczas wyborcy spokojniejsi (jak się to teraz dzieje), zaraz po oddaniu głosów wrócą do domu, zaś elementa burzliwe decydowałyby o wyborze. Musimy zwrócić uwagę, że przy wyborach do Rad powiatowych z grupy mniejszej własności zdarzają się wypadki, w których wyborcy znudzeni powtarzaniem głosowania w skutek roztrzeżenia się głosów, opuszczają salę wyborczą i kilku pozostałych wybiera Radę. Czy wówczas zasada bezwzględnej większości daje rękojmię, że wybór jest wyrazem woli większości wyborców? Co dzień się zdarza, że przy wyborach tylko mała część uprawnionych w głosowaniu bierze udział, jednak wybrany ma za sobą powagę woli większości. Tu kryterium bezwzględnej słuszności jest bardzo trudne.

W miastach ludniejszych, w których się wybiera większą liczbę radnych, głosowanie mogłoby trwać kilka dni, a często zwyciężyliby ci, którzyby potrafili w ostatniej chwili zszeregować pewien zastęp wyborców, bo obojętniejsi, nie chcąc się narażać na uciążliwe i ze stratą czasu połączone wybory, tem bardziej odstręczają się od wzięcia w tychże udziału. Obawiać się należy, że wyszliby z urny wyborczej nieraz gorsze i szkodliwsze osobistości, aniżeli przy wyborach przeprowadzanych na podstawie obecnie obowiązującej zasady, przy których może przypadek większą czasem odgrywa rolę.

Z materiału, który Wydział krajowy Komisji gminnej przedstawił, przekonujemy się, że na zapytania w tym kierunku 35 Rad powiatowych nie dało żadnej odpowiedzi, 17 Rad powiatowych oświadczyło się przeciw zmianie, zaś 22 Reprezentacye za zmianą §. 26. Należy przypuszczać, że wszystkie nasze Reprezentacye powiatowe w sprawie tak żywo stosunki gminne obchodzącej byłyby zaznaczyły swoje stanowisko, gdyby czuły potrzebę projektowanej zmiany, gdyby ta potrzeba okazywała się nagłą lub obecnie wskazaną. Otóż na 74 powiatów tylko 22 powiaty przychylną dały odpowiedź i to przeważnie bez motywów, bez wskazania nam przykładów z którychby powziąć można, że to złe domaga się szybkiej reformy.

Zapytywane w tym przedmiocie Reprezentacye innych Królestw i krajów koronnych nadesłały odpowiedzi, mianowicie Wydziały krajowe z Austrii wyższej, Dalmacyi, Krainy, Karyntyi, Morawii, Tyrolu, Salzburgu, Istrii, Styryi, Bukowiny, Tryestu, Szląska i Voralbergu, stwierdzające, że według obowiązujących tamże ord. wyb. gmin. do wyboru Rady gminnej względna większość głosów jest wystarczającą; Wydział krajowy z Austrii wyższej dodaje, że potrzeba tej zmiany nie daje się uczuć, zaś Wydział krajowy w Krainie zapytuje, jakie motywa skłaniają nasz Sejm do zmiany w tym kierunku ord. wyb. gmin. Wyjątek sta-

nowi jedynie niższa Austria, gdzie ustawą z roku 1868. zaprowadzono tę reformę, ale i tam miasta większe, mające odrębny statut, zadawalniają się względną większością. Zapytane o zdanie Prezydium c. k. Namiestnictwa oświadczyło się na podstawie otrzymanych sprawozdań z c. k. Starostw za zatrzymaniem dotychczasowego sposobu wybierania członków Rady gminnej. Opinia jest również ważną, bo władze polityczne, przeprowadzając wybory, sąd właściwy w tym kierunku wydać mogą, na co też w sprawozdaniu Komisji gminnej z 17. Grudnia 1885. r. nacisk był położony.

Z tych powodów Komisya gminna zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad wnioskiem posła Władysława Koziebrodzkiego, dążącym do zmiany §. 26. ordynacyi wyborczej dla gmin, przechodzi Sejm na teraz do porządku dziennego.

Lwów dnia 13. Stycznia 1887.

Przewodniczący :

K. Badeni w. r.

Sprawozdawca :

Adam Jędrzejowicz w. r.

